

Till
Mariestads kommun
Kommunstyrelsen
542 86 Mariestad
info@mariestad.se

Yttrande angående samrådshandling till "Fördjupad översiktsplan Mariestad 2040" - Diariennr: KS 2022/465

Inledning

En översiktsplan är inte juridiskt bindande men den visar kommunens viljeyttring. Det förslag på fördjupad översiktsplan (FÖP) som är utställt saknar helhetstänk, då planen endast synliggör kommunens vilja till industriutbyggnad inklusive bostäder. Strategier för grönområden, kulturfunktioner och infrastruktur som trafik och dagvattenhantering saknas. Tätortens naturliga anknäring till skogs- och jordbrukslandskapet går förlorad utan att det i planen framgår hur detta ska kunna kompenseras. I förordet till Program för blå och grön struktur för Mariestads kommun som Kommunfullmäktige antog 2023-09-25 skriver kommunstyrelsens ordförande att *"syftet med planen är att dokumentera så att man ska kunna ta fram kompensationsytor vid etablering av verksamheter och bostäder. Detta ligger till grund för den fördjupade översiktsplanen för Mariestads tätort och längre fram även för översiktsplanen för hela kommunen."*

I den fördjupade översiktsplanen saknar vi utrymme för kompensationsytor.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) listar upp en mängd negativa effekter som FÖP orsakar;

- Biologisk mångfald, livsmiljöer hotas
- De areella näringarna bla livsmedelsproduktionen påverkas negativt
- Andelen hårdgjorda ytor ökar på ett sätt som gör att dagvattenhanteringen kan komma att påverka livsmiljöerna i Tidän och Väneren
- Bebyggelse i områden som riskeras att översvämmas
- Mariestad kommer inte att leva upp till en mängd miljömål;
 - Begränsad klimatpåverkan
 - Ingen övergödning
 - Levande sjöar och vattendrag
 - Bara naturlig försurning
 - Myllrande våtmarker
 - God bebyggd miljö

- Ett rikt odlingslandskap
 - Ett rikt växt- och djurliv
 - Levande skogar
- Kumulativa effekter, problem staplas på varandra.

Miljökonsekvensbeskrivningen föreslår att kommunen ska minska markanspråket och att man ska säkra naturområden som ska bevaras samt att man måste hantera översvämningsområden. Mariestads naturskyddsförening instämmer helt i detta.

Minskat markanspråk

MNF har gjort en jämförelse med Skövde för att undersöka hur mycket utbyggnad Mariestad tål, (bilaga 1-3). Konklusionen är att Mariestad saknar geografiska förutsättningar för den föreslagna utbyggnaden.

Mariestads naturskyddsförening anser att kommunen kraftigt behöver reducera utbyggnaden av nya ytkrävande villaområden och istället utveckla flerbostadsområden med höga kvaliteter på utemiljöer, det ska vara attraktivt att bo i dessa områden. Effektivisera mer i befintliga byggnader och bygg om tomma kontorslokaler till bostäder. Bygg mer i kransområdena, det kan stärka både kundunderlag till den lokala handeln och ge ett ökat elevunderlag till skolor. Satsa samtidigt på kollektivtrafiken.

Säkra naturområden

Utgångspunkten för en översiktsplan får ju inte bara vara att visa exploateringsområden. En lika viktig förutsättning måste vara att visa, motivera och säkra grönområden. Behovet av att behandla grönområdena är ju särskilt stort i en översiktsplan för en växande tätort.

Grönområden ska definitivt inte bara vara ytor, som råkar bli över vid en utbyggnad av tätorten. Planeringen måste vara medveten och väl underbyggd även beträffande grönområdena. Det gäller ju att verkligen slå vakt om och ta vara på de få områden i tätortens närhet, som ännu har kvar en levande natur och därmed också särskilda värden och utgör en värdefull tillgång för boende i tätorten. Vi ska värna gröna stråk och behålla den mångfald vi redan har. På det sättet kan också nödvändiga anspråk på nya konstlade grönområden undvikas och framtida miljörisker och miljöskador förebyggas.

Översiktsplanen verkar bortse från grönområdenas mångfacetterade betydelse och ekologi. Grönområdenas betydelse kommer dessutom att förstärkas kraftigt i ett framtida klimat med högre temperaturer och allt större och ojämnare nederbörd. Från strikt ekologisk synpunkt är grönområdena viktiga för bland annat biologisk mångfald och som spridningskorridorer samt för utjämning av vattenflöden och därmed förebyggande av extrema vattenflöden. Från miljöskyddssynpunkt är grönområdena betydelsefulla också för dämpning av buller och luftföroreningar samt rening av grund- och ytvatten. Grönområdena som lätt tillgängliga ströv- och fritidsområden är av stor betydelse för tätortsbornas välbefinnande och hälsa. Naturområdena blir i framtiden också allt viktigare för att dämpa extrema temperaturer i närområdena. Tillgången på grönområden är dessutom en viktig faktor för att öka attraktionen att leva och bosätta sig i tätorten.

Med tanke på att kommunen beslutat om att 3-30-300-regeln ska gälla blir det svårt att se hur detta kommer att kunna uppnås. Framförallt gäller detta Grangärdet, Marieholm och Bråten/Lockerud som

i Programmet för blå och grönstruktur hade många fastigheter som inte kunde nå 300 m gränsen och som nu förlorar flera närliggande skogsmarker.

Säkra naturområden – säkra stranden

Då den kommande utbyggnaden av tätorten antas bli mycket omfattande är det desto viktigare att skydda tätortens strandområden för rekreation. Skräckleparken i Vänersborg är ett gott exempel på utformning av ett strandområde i omedelbart centrumläge. Här finns bad, park, café, småbåtshamn mm. Skräckleparken skulle kunna vara en förebild för utformningen av Katthavsviken. [\(bilaga 4-6\)](#)

Kreativ dagvattenhantering

Det är sedan några år olagligt att släppa ut dagvatten fritt i åar och vattendrag utan föregående rening. Dagvattenparker är den senaste "gröna" teknologin på området. Det kräver yta och bör därför framgå i FÖPen. Se lyckade exempel på vattenparker från bla Västerås, Enköping och Götene [\(bilaga 7-10\)](#).

Dessutom behöver kommunen avstå från att bygga i områden som riskerar översvämning! Spara naturområden, tätortsnära skogsområden, som kan hantera stora vattenmängder från skyfall och stora flöden, tex Ladukärrskogen och Lillängsskogen som kan hantera stora vattenmängder från skyfall och stora flöden (Läs Pilotstudien över naturbaserade lösningar i Biosfärområdet Kinnekulle-Vänerskärgården, feb 2023).

Design är osynligt

Begreppet myntades av den kände sociologen Lucius Burckhardt, som förklarade att orsaken till att ting ser ut som det gör, beror på att det är en rad "osynliga faktorer" som regler, ekonomiska förutsättningar, kultur, tradition mm som styr.

När man anlade Ladukärr i slutet av 1950/ början av 1960-talet sparade man en vackert rundad klipphäll med en trädunge runt om. Här anlades en liten stadsdelspark med lekplats. Den lilla parken är otroligt fin med sin skulpturala klippa och den fyller många funktioner och ekosystemtjänster i all sin anspråkslöshet [\(bilaga 11\)](#).

I och med miljonprogrammet på 1960-70-talet skedde ett organisatoriskt skifte i byggbranschen, entreprenörerna fick större makt och inflytande; byggtekniken förändrades mot allt mer industrialiserade och storskaliga metoder. Totalentreprenader blev allt vanligare och en del av denna utveckling.

Om man jämför bostadsområden som är byggda på 1940-50-talet med områden som är byggda efter 1970-talet kan man se att i senare områden ofta inte tagits hänsyn till vare sig terräng eller natur. Marken plansprängs för att underlätta byggnation, se Sjölyckan där all naturlig växlighet och markvariation med klippor är borta, bland annat försvann en geologiskt viktig strandlinje från istidens Störvänern och Högelidskolans pedagogiska skogsområde!

Kommunfullmäktige i Mariestad har nyligen antagit riktlinjer för markanvisningar. Kommunledningen har gjort bedömningen att utbyggnaden av Mariestad kommer att bli så omfattande att den egna förvaltningen inte hinner med allt som måste göras.

Markanvisningar med exploatörsdrivna planprocesser innebär att en exploatör tar på sig ansvaret att utveckla ett område och anlitar för detta ett konsultteam. Exploatören, inte kommunen, är uppdragsgivare för konsulterna! Konsulterna tar fram underlag för att först utveckla en detaljplan för

området. Denna lämnas sedan över till kommunens planavdelning, som sköter det rent formella (planmonopolet). Sedan projekteras området i vanlig ordning.

Exploatörerna har inget samhällsansvar, som tex en kommun. Exploatören vill bygga rationellt och effektivt för att öka lönsamheten och begränsa kostnaderna. Många exploatörer är dessutom stora aktörer.

Om ett område saknar tydliga mål hur det ska utvecklas, vad som ska bevaras osv så kommer det ej heller att fångas upp i en markanvisning.

Därför saknar ofta nyare bostadsområden samma omsorg i stadsplaneringen och anpassning efter befintlig natur som i tidigare byggda områden. Nyare områden i Mariestad har i bästa fall en av myndighetskrav påtvingad torrdamm för dagvatten.

- Kommunen behöver förtydliga reglerna för markanvisningar och plocka in begrepp som grönytefaktor, ekosystemtjänster.
- Kommunen behöver göra en kommunövergripande analys av alla grönområden som ska bevaras.
- Kommunen behöver ta ett förstärkt byggherreansvar för utformningen av nya områden.

FÖP behöver omfatta helheten och minimera exploateringen för miljöns, klimatets, mångfaldens och det mänskliga välbefinnandets skull.

Mariestads Naturskyddsförening

Bilagor:

Bilaga 1	Mariestad-Skövde 2008
Bilaga 2	Mariestad-Skövde 2023
Bilaga 3	Mariestad-Skövde statistik
Bilaga 4	Skräckleparken-Katthavsviken-1
Bilaga 5	Skräckleparken-Katthavsviken-2
Bilaga 6	Skräckleparken-Katthavsviken-3
Bilaga 7	Vattenpark Johannisberg, Västerås
Bilaga 8	Vattenpark Korsängen, Enköping
Bilaga 9	Vattenpark Paddeborg, Enköping
Bilaga 10	Arlas vattenpark, Götene
Bilaga 11	Stadsdelsparken i Ladukärr